

Sygn. akt V KK 195/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Paweł Kołodziejcki

Protokolant Ewa Śliwa

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,

w sprawie **K. L.**

skazanego z art. 197 § 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 18 stycznia 2023 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 3 grudnia 2021 r., sygn. akt V Ka 582/21

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Płocku

z dnia 8 czerwca 2021 r., sygn. akt VII K 599/20,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 czerwca 2021 r., sygn. akt VII K 599/20, Sąd Rejonowy w Płocku:

1. oskarżonego K. L., w ramach czynu zarzucanego mu w punkcie I, uznał za winnego tego, że w nieustalonym bliżej dniu, nie wcześniej niż w wakacje 2015 roku i nie później niż w wakacje 2016 roku, w miejscowości w województwie [...], w pobliżu miasta Z. , wykorzystując bezradność małoletniego T. C. polegającą na tym, że pokrzywdzony, bezpośrednio po przebudzeniu, zaspany leżał w łóżku, doprowadził ww. do poddania się innej czynności seksualnej w ten sposób, że dotykał T. C. w strefę genitalną i za to, na podstawie art. 198 k.k. skazał go na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 41 § 1a k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu zajmowania wszelkich stanowisk i wykonywania wszelkich zawodów albo działalności związanych z wychowaniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi na okres 2 lat;
3. na podstawie art. 41 a § 2 i 4 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego T. C. na odległość mniejszą niż 500 metrów przez okres 4 (czterech) lat;
4. oskarżonego K. L., w ramach czynu zarzucanego mu w punkcie II, uznał za winnego tego, że w nocy z 30/31 grudnia 2016 roku, w pokoju w D. przy ulicy [...] w P., podstępem doprowadził małoletniego T. C. do poddania się innej czynności seksualnej w ten sposób, że po zaproszeniu T. C. do ww. miejsca swojego zamieszkania, poczęstował go nieustalonym napojem, po spożyciu którego pokrzywdzony stracił świadomość, a następnie rozebrał go do naga i onanizował i za to, na podstawie art. 197 § 2 k.k. skazał go na karę 3 lat pozbawienia wolności;
5. na podstawie art. 41 § 1a k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu zajmowania wszelkich stanowisk i wykonywania wszelkich zawodów albo działalności związanych z wychowaniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi dożywotnio;
6. na podstawie art. 41 a § 2 i 4 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego T. C. na odległość mniejszą niż 500 metrów przez okres 4 lat;

7. na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego T. C. środek kompensacyjny w postaci zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w kwocie 200 000 złotych;

8. oskarżonego K. L., w ramach czynu zarzucanego mu w punkcie III, uznał został za winnego tego, że w dniu 22 stycznia 2020 roku, w zamieszkiwanym przez siebie pokoju w D. przy ul. [...] w P., posiadał zapisane w pamięci:

- dysku twardego V. model [...],
- dysku twardego S. nr [...],
- pen drive koloru czerwonego,
- pen drive T. 8 GB,
- pen drive T. 8 GB,
- pen drive V. koloru czarnego,
- dysku twardego S. nr [...],
- telefonu komórkowego S. [...] IMEI [...],
- telefonu komórkowego S. [...] IMEI [...],
- tabletu D. koloru czarnego,
- laptopa L. nr [...],
- laptopa H. nr [...],
- nośnika CD/DVD,

treści pornograficzne w postaci zdjęć i filmów z udziałem małoletnich i za to, na podstawie art. 202 § 4 a k.k. skazał go na karę roku pozbawienia wolności;

9. na podstawie art. 44 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego przepadek dowodów rzeczowych (szczegółowo wymienionych - z odwołaniem się do wykazu dowodów rzeczowych i numerów pozycji w wykazie – w tym punkcie wyroku);

10. oskarżonego K. L., w ramach czynu zarzucanego mu w punkcie IV, uznał za winnego tego, że w nieustalonym dniu, nie wcześniej niż wiosną 2011 roku i nie później niż wiosną 2012 r., w nocy, w czasie jazdy samochodem osobowym marki O. [...] z małoletnim S. G., wykorzystując bezradność pokrzywdzonego spowodowaną brakiem możliwości przeciwstawienia się w związku z wykonywaną w tym czasie przez pokrzywdzonego czynnością kierowania samochodem, a także w związku ze strachem związanym z poczuciem osamotnienia, porą nocną i jazdą przez las, doprowadził S. G. do poddania się innej czynności seksualnej w ten

sposób, że dotykał ww. pokrzywdzonego w strefę genitalną, czym wypełnił znamiona czynu z art. 198 k.k. i za to, na podstawie powołanego przepisu skazał go na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;

11. na podstawie art. 41 § 1a k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu zajmowania wszelkich stanowisk i wykonywania wszelkich zawodów albo działalności związanych z wychowaniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi na okres 2 lat;

12. na podstawie art. 41 a § 2 i 4 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego S. G. na odległość mniejszą niż 500 metrów przez okres 4 lat;

13. na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego S. G. środek kompensacyjny w postaci zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w kwocie 10 000 złotych;

14. oskarżonego K. L., w ramach czynu zarzucanego mu w punkcie V, uznał za winnego tego, że w nieustalonym dniu, nie wcześniej niż 16 listopada 2015 roku i nie później niż 29 grudnia 2015 roku, w godzinach wieczornych, w D. im. [...] w B., w zamieszkiwanym przez siebie pokoju, wykorzystując bezradność pensjonariusza ww. Domu Pomocy Społecznej A. P. wynikającą z upośledzenia umysłowego, niedostatku materialnego, a także strachu wywołanego złapaniem pokrzywdzonego od tyłu za szyję i zwróceniem się do niego słowami „Teraz będziesz grzeczny chłopczyk, będziesz się mnie słuchał”, doprowadził ww. pokrzywdzonego do obcowania płciowego w postaci stosunku analnego i za to, na podstawie art. 198 k.k. skazał go na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

15. oskarżonego K. L., w ramach czynu zarzucanego mu w punkcie VI, uznał za winnego tego, że w nieustalonym dniu, nie wcześniej niż 16 listopada 2015 roku i nie później niż do końca pierwszej połowy 2016 r., w godzinach wieczornych, w zaparkowanym w lesie samochodzie na trasie z miejscowości B. w kierunku W., wykorzystując bezradność pensjonariusza Domu Pomocy Społecznej im. [...] w B. A. P. wynikającą z upośledzenia umysłowego, niedostatku materialnego, a także strachu wywołanego obawą pozostawienia go nago w lesie, doprowadził ww. pokrzywdzonego do obcowania płciowego, w postaci stosunku analnego i za to, na podstawie art. 198 k.k. skazał go na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

16. na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego A. P. środek kompensacyjny w postaci zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w kwocie 10 000 złotych;

17. oskarżonego K. L., w ramach czynu zarzucanego mu w punkcie VII, uznał za winnego tego, że w nieustalonym dniach, nie wcześniej niż 16 listopada 2015 roku i nie później niż do końca pierwszej połowy 2016 r., w zaparkowanym w lesie samochodzie na trasie z B. w kierunku W., działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, wykorzystując bezradność pensjonariusza Domu Pomocy Społecznej im. [...] A. P. wynikającą z upośledzenia umysłowego i niedostatku materialnego, dwukrotnie doprowadził ww. pokrzywdzonego do obcowania płciowego w postaci stosunku oralnego i za to, na podstawie art. 198 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. skazał go, zaś na podstawie art. 198 k.k. wymierzył mu karę 1 (jednego) roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

18. na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. za pozostające w zbiegu realnym czyny orzekł wobec oskarżonego karę łączną 6 (sześciu) lat pozbawienia wolności;

19. na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. i art. 90 § 2 k.k. za pozostające w zbiegu realnym czyny orzekł wobec oskarżonego łączne środki karne w postaci:

- zakazu zajmowania wszelkich stanowisk i wykonywania wszelkich zawodów albo działalności związanych z wychowaniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi dożywotnio,
- zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego T. C. na odległość mniejszą niż 500 metrów przez okres 4 (czterech) lat;

Wyrok zawiera ponadto rozstrzygnięcia w przedmiocie zaliczenia na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, zwrotu dowodów rzeczowych oraz kosztów procesu.

Od powyższego wyroku apelacje wywiedli obrońca oskarżonego i oskarżony.

Obrońca oskarżonego zaskarżył to orzeczenie w całości, zarzucając mu:

- a) obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia poprzez naruszenie:

- art. 6 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o ponowne przesłuchanie pokrzywdzonych T. C., S. G. oraz A. P., bowiem w żadnej z tych czynności nie brał udziału obrońca oskarżonego, a tym samym uniemożliwienie zadawania pytań, co stanowi rażące naruszenie prawa do obrony oskarżonego K. L.,
 - art. 378a § 1 i 5 i 6 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. a to poprzez nieuwzględnienie wniosku obrońcy oskarżonego o odroczenie rozprawy i prowadzenie jej pod nieobecność obrońcy, mimo iż nie zachodziły okoliczności wskazane w przepisie art. 378a § 1 k.p.k. umożliwiające prowadzenie rozprawy pod nieobecność obrońcy oskarżonego, a następnie nieuwzględnienie wniosku obrońcy o ponowne przesłuchanie świadka Z. P. i uznanie, iż obrońca nie wykazał naruszenia gwarancji procesowych oskarżonego, w tym jego prawa do obrony - we wniesionym wniosku o ponowne przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka Z. P., co stanowiło rażące naruszenie prawa do obrony oskarżonego K. L.,
 - art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. art. 6 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o przesłuchanie świadka A. S. i uniemożliwienie wyjaśnienia sprzeczności w zeznaniach tego świadka oraz zeznaniach pokrzywdzonego, od którego świadek znał relację dotyczącą przebiegu rzekomych zdarzeń,
- b) obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia poprzez naruszenie 7 k.p.k., 410 k.p.k. i 424 § 1 pkt 1 k.p.k. polegającą na:
- dowolnej ocenie materiału dowodowego, która przejawiała się w jednostronnej i niezgodnej z zasadami logicznego rozumowania oraz wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie za wiarygodne zeznań T. C., w sytuacji przedstawiania przez pokrzywdzonego różnych wersji zdarzenia, co nakazywało szczególną ostrożność w ocenie jego zeznań,
 - dowolnej ocenie materiału dowodowego, która przejawiała się w jednostronnej i niezgodnej z zasadami logicznego rozumowania oraz wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie za wiarygodne zeznań S. G., w sytuacji, gdy są one sprzeczne z wyjaśnieniami oskarżonego K. L. i nie ma żadnych innych pośrednich

lub bezpośrednich dowodów mogących potwierdzić wersję przedstawioną przez S. G., a nadto przedstawianie przez pokrzywdzonego różnych wersji zdarzenia, co nakazywało szczególną ostrożność w ocenie jego zeznań,

- dowolnej ocenie materiału dowodowego, która przejawiała się w jednostronnej i niezgodnej z zasadami logicznego rozumowania oraz wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie za wiarygodne zeznań A. P., w sytuacji, gdy są one sprzeczne z wyjaśnieniami oskarżonego K. L. i nie ma żadnych innych pośrednich lub bezpośrednich dowodów mogących potwierdzić wersję przedstawioną przez A. P., a nadto przedstawianie przez pokrzywdzonego różnych wersji zdarzenia, co nakazywało szczególną ostrożność w ocenie jego zeznań,

- dowolnej i subiektywnej ocenie materiału dowodowego, która przejawiała się w jednostronnej i niezgodnej z zasadami logicznego rozumowania oraz wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie, iż zachowanie oskarżonego wyczerpało znamiona czynu opisanego w punkcie 8 wyroku, przy braku jakichkolwiek dowodów i ustaleń wskazujących na wiek osób na zdjęciach i filmach, a tym samym brak wiarygodnego ustalenia, iż osoby prezentowane na zdjęciach i filmach były osobami małoletnimi,

co skutkowało, przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów i błędem w ustaleniach faktycznych, który doprowadził do uznania oskarżonego za winnego przypisanych mu czynów, podczas gdy materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, w szczególności dowody o charakterze obiektywnym na to nie wskazują.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od popełnienia opisanego czynu, ewentualnie - w wypadku uznania przez Sąd Okręgowy konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości - o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Płocku do ponownego rozpoznania.

W osobistej apelacji, oskarżony, domagając się uniewinnienia, zawarł argumentację opartą na twierdzeniach o obrazie przepisów prawa procesowego, w tym naruszeniu prawa do obrony, błędnej ocenie materiału dowodowego i poczynieniu błędnych ustaleń faktycznych.

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2021 r., sygn. akt V Ka 582/21, Sąd Okręgowy w Płocku utrzymał zaskarżony wyrok w mocy i orzekł o kosztach procesu.

Od powyższego wyroku kasację wywiódł obrońca oskarżonego, który zaskarżył to orzeczenie w całości, zarzucając mu rażące naruszenia prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

1. „rażącą obrazę art. 6 k.p.k. poprzez zaakceptowanie przez sąd odwoławczy rażącego naruszenia prawa oskarżonego K. L. do obrony w postępowaniu przed sądem I instancji przejawiającego się poprzez:

- przeprowadzenie przez ten Sąd rozprawy w dniu 22 marca 2021 r. pod nieobecność obrońcy oskarżonego, przebywającego na zwolnieniu lekarskim z powodu izolacji wywołanej zakażeniem wirusem Sars-Cov2, który o powyższym informował Sąd i wnosił o odroczenie wyznaczonego terminu rozprawy,

- nieuwzględnienie wniosku obrońcy oskarżonego o odroczenie rozprawy w dniu 22 marca 2021 r. i prowadzenie jej pomimo nieobecności obrońcy, mimo iż nie zachodził szczególnie uzasadniony wypadek określony w art. 378a § 1 k.p.k.,

- nieuwzględnienie wniosku obrońcy oskarżonego o ponowne, uzupełniające przesłuchanie w trybie art. 378a § 3 k.p.k. świadka Z. P., przesłuchiwanego przez sąd w dniu 22 marca 2021 r. i uznanie, iż w złożonym wniosku obrońca nie wykazał naruszenia gwarancji procesowych,

- oddalenie wniosku dowodowego o ponowne przesłuchanie pokrzywdzonych T. C., S. G. i A. P. z uwagi na fakt, iż w żadnej z powyższych czynności nie brał udziału obrońca oskarżonego, a przez to nie miał możliwości zdania pytań pokrzywdzonym,

2. rażącą obrazę art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez pominięcie części zarzutów apelacyjnych i nienależyte rozpoznanie pozostałych zarzutów apelacyjnych zawartych w apelacji obrońcy oskarżonego oraz wadliwe, powierzchowne i niewystarczające uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego zapadłego w niniejszej sprawie, przejawiające się brakiem odniesienia do wszystkich argumentów podniesionych w apelacji obrońcy oskarżonego i samego oskarżonego oraz uznaniem, iż sąd *meritii* w należyтым stopniu i zakresie rozważył zgromadzony w przedmiotowej sprawie materiał dowodowy, a ocena materiału dowodowego nie wykraczała poza granice swobodnej oceny dowodów, ani nie była sprzeczna z zasadami prawidłowego rozumowania i doświadczenia życiowego”.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Płocku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Płocku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Płocku do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację, prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna.

Skarżący ma bowiem rację podnosząc, że kontrola odwoławcza przeprowadzona w niniejszej sprawie, rażąco odbiegała od standardów wyznaczonych treścią art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., co bez wątpienia mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia.

Autor nadzwyczajnego środka zaskarżenia zasadnie wskazuje, że sąd II instancji wadliwie i pobieżnie, z pominięciem istoty argumentacji apelacyjnej, rozpoznał zarzuty bazujące na tezie o obrazie art. 6 k.p.k. w związku z oddaleniem wniosków dowodowych o ponowne przesłuchanie pokrzywdzonych T. C., S. G. i A. P., a także w związku z naruszeniem art. 378a § 1 i 3 k.p.k. poprzez przeprowadzenie rozprawy głównej w dniu 22 marca 2021 r. w czasie usprawiedliwionej nieobecności obrońcy i oddalenie wniosku o ponowne, uzupełniające przesłuchanie świadka Z. P.

Rozwijając ten wątek należy wskazać, że odnosząc się zbiorczo do wskazanych zarzutów, sąd odwoławczy nie dokonał wnikliwej analizy postanowienia sądu pierwszej instancji o oddaleniu wniosków dowodowych o ponowne przesłuchanie świadków T. C., S. G. i A. P. Gdyby taka analiza została przeprowadzona, organ *ad quem* nie tylko zauważyłby, że sąd pierwszej instancji oddalił ów wniosek na podstawie art. 185c § 1a i § 3 k.p.k., ale nade wszystko odniósłby się do tej kwestii. W realiach przedmiotowej sprawy, poświęcenie temu zagadnieniu pogłębionych rozważań, było bowiem nieodzowne. Zarówno we wniosku dowodowym (k. 1524), jak i w apelacji, obrońca oskarżonego eksponował fakt, że w przesłuchaniach ww. świadków w toku postępowania przygotowawczego, nie uczestniczył obrońca oskarżonego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i doktrynie wyrażany jest zaś pogląd, że „ograniczenie przeprowadzenia dowodu z

zeznań osoby pokrzywdzonej określone w art. 185c k.p.k. i traktowanie tego dowodu na równi z tymi dowodami, które były przeprowadzone na rozprawie, możliwe jest wówczas, gdy spełnione są wszystkie warunki określone w tym przepisie, w tym w szczególności, gdy zagwarantowano obronie obecność w czasie przeprowadzenia tego dowodu. Jeżeli ten warunek nie został spełniony, to brak jest możliwości odwoływania się do tego przepisu, jako przeszkody dla ponownego przesłuchania pokrzywdzonego, chyba że zachodzą inne przyczyny wykluczające takie przesłuchanie. Wniosek o przesłuchanie pokrzywdzonego w charakterze świadka na rozprawie należy w takim wypadku ocenić według standardów określonych w art. 170 k.p.k., jak każdy inny wniosek dowodowy. Wyjaśnienia oskarżonego lub inne dowody, z których wynika wersja zdarzeń odmienna od tej przedstawionej przez osobę pokrzywdzoną, stają się wówczas nowymi okolicznościami wymagającymi wyjaśnienia na rozprawie” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2022 r., III KK 202/21, a także M. Skwarcow, *Przesłuchanie świadka na podstawie art. 185c k.p.k. a zapewnienie oskarżonemu prawa do obrony. Uwagi na kanwie wyroku Sądu Najwyższego z 29.06.2022 r., III KK 202/21, Ius Novum 2022, nr 4, s. 73-89.*). Sąd odwoławczy, który nie poświęcił należytej uwagi podstawie oddalenia wspomnianego wniosku dowodowego, zignorował jednak przywołany pogląd. Co więcej, nie zbadał wnikliwie, czy obrońca oskarżonego miał zagwarantowaną realną możliwość uczestnictwa w przesłuchaniu świadków S. G. i A. P. Powyższe wymagało pogłębionej analizy postawy obrońcy w toku postępowania przygotowawczego i zasadności oddalenia złożonego przez obrońcę wniosku o zmianę terminu przesłuchania tych świadków (k. 299,301). Nie można również nie zauważyć, że eksponując wątek o zastosowaniu przez sąd pierwszej instancji „przepisów proceduralnych zapobiegających utrwalaniu traumy pokrzywdzonych poprzez ich kolejne przesłuchiwanie”, Sąd Okręgowy zignorował fakt, że sąd pierwszej instancji tylko w odniesieniu do świadka T. C. zauważył oraz uwzględnił, przy oddaleniu ww. wniosku dowodowego, okoliczność, że kolejne przesłuchanie byłoby z punktu widzenia psychologicznego niewskazane i wiązałoby się z naruszeniem zasady poszanowania prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego i jego godności (k. 1757 – 1758).

Odnosząc się do zarzutów dotyczących obrazy przepisów art. 378a § 1, 5 i 6 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k., Sąd Okręgowy nie wziął natomiast należycie pod uwagę faktu, że art. 378a § 1 k.p.k. ma charakter regulacji wyjątkowej. Przewidziana w niej możliwość prowadzenia czynności dowodowych w czasie usprawiedliwionej nieobecności oskarżonego lub obrońcy może być zastosowana tylko w wypadkach „szczególnie uzasadnionych”. Stylistyka tego przepisu jednoznacznie wskazuje, że dotyczy on sytuacji związanych z koniecznością zabezpieczenia dowodu dla sądu, w przypadkach, gdy przekładanie przeprowadzenia czynności dowodowej na kolejny termin rozprawy wiązałoby z realnym ryzykiem utraty, niedostępności albo zniekształcenia dowodu (np. z uwagi na wyjazd świadka za granicę, czy też sytuację, w której kontakt ze świadkiem może być w późniejszym czasie utrudniony lub niemożliwy, np. ze względu na zły stan jego zdrowia). Sama więc tylko uciążliwość, wynikająca z konieczności ponownego stawienia świadka na kolejny termin rozprawy, nie jest wystarczająca do zastosowania tej instytucji. Szczególnie uzasadniony wypadek musi przy tym wynikać z okoliczności danej sprawy. Z tego też powodu konieczne jest odnotowanie w protokole rozprawy jego wystąpienia (np. oświadczenia świadka, że nie będzie mógł stawić się na kolejnej rozprawie, czy opisanie jego sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej ponowne stawienie, np. z uwagi na wiek, stan zdrowia, obowiązki rodzinne czy zawodowe). Powyższe okoliczności powinny również zostać wskazane w uzasadnieniu postanowienia wydanego na podstawie art. 378a § 1 k.p.k. Procesowy wymóg „szczególnie uzasadnionego wypadku” musi być przy tym spełniony w odniesieniu do konkretnego dowodu lub dowodów. Oznacza to, że tylko co do tych dowodów, w stosunku do których aktualizuje się ww. przesłanka, postępowanie dowodowe może być przeprowadzone pod nieobecność oskarżonego lub obrońcy w oparciu o art. 378a § 1 k.p.k. W konsekwencji, pozostałe dowody (tj. takie, co do których ów warunek nie został spełniony), nie mogą być przeprowadzone w tym trybie (zob. szerzej D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2023, komentarz do art. 378a, teza 5). Skoro zatem przesłanka „szczególnie uzasadnionego wypadku” musi dotyczyć konkretnego dowodu i konkretnej sprawy,

przeprowadzenia czynności dowodowych w trybie art. 378a § 1 k.p.k. nie może uzasadniać, eksponowane przez sąd odwoławczy, dążenie do urzeczywistnienia zasady koncentracji materiału dowodowego. Do urzeczywistnienia tej zasady winny jednak dążyć sądy we wszystkich sprawach karnych. Jest więc oczywiste, że potrzeba zrealizowania tej, niemającej zresztą charakteru absolutnego zasady, nie może być traktowana jako „szczególnie uzasadniony wypadek” z art. 378a § 1 k.p.k. Za wypadek taki, wbrew temu, co ogólnikowo wskazał sąd odwoławczy, nie może być również uznany sam fakt procedowania sądu „w czasie pandemii”. Z rzeczonym problemem musiało borykać się jednak całe społeczeństwo, w tym wszystkie sądy karne. Ustawodawca zaś, co zresztą oczywiste, nie wprowadził regulacji, przyznającej sądom generalną kompetencję do przeprowadzania czynności dowodowych w postępowaniu karnym, w czasie usprawiedliwionej nieobecności oskarżonego lub obrońcy, powiązanej wyłącznie z przesłanką procedowania w stanie epidemii. W związku z tym, jedynie na marginesie należy zauważyć, że choć rozprawa główna w niniejszej sprawie odbyła się bez wątpienia w czasie, w którym warunki procedowania sądów, wywołane stanem epidemii, były utrudnione, to jednak sytuacja w tym zakresie była względnie stabilna i daleko odmienna od tej, z którą sądy musiały się mierzyć w okresie marzec – maj 2020 r.

Nie można również zaaprobować uwag Sądu Okręgowego dotyczących niewykazania przez obrońcę wystąpienia okoliczności formalnych (związanych ze sposobem przesłuchania) i merytorycznych (odnoszących się do samej treści zeznań) mogących uzasadnić wniosek o uzupełniające przesłuchanie świadka Z. P.. Obowiązek wykazywania tych dodatkowych okoliczności można bowiem uznać za aktualny wyłącznie w razie stwierdzenia, że w danej sprawie wystąpił „szczególnie uzasadniony wypadek” umożliwiający przeprowadzenie postępowania dowodowego podczas usprawiedliwionej nieobecności oskarżonego lub obrońcy. Przeprowadzenie czynności dowodowych w oparciu o art. 378a § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy wskazana w tym przepisie przesłanka „szczególnie uzasadnionego wypadku” się nie zaktualizowała, samo w sobie narusza przysługujące oskarżonemu gwarancje procesowe, w tym prawo do obrony. Kwestii tej, jak wskazano wyżej, organ *ad quem* należycie jednak nie zbadał i to mimo tego, że – jak można

wnioskować z treści uzasadnienia wyroku tego sądu – odmiennie od organu *meriti* ocenił wiarygodność i znaczenie zeznań świadka Z. P.

Skarżący ma również rację, gdy wskazuje, że sąd odwoławczy nie dochował standardów należytej kontroli odwoławczej, wynikających z treści art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. zarówno przy rozpoznawaniu pozostałych zarzutów podniesionych w apelacji obrońcy, jak i przy analizie argumentów podniesionych w środku odwoławczym wywiedzionym osobiście przez oskarżonego. Jednoznacznie wskazują na to lakoniczne uwagi zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w części oznaczonej jako poświęcona „zarzutom i wywodom z punktu II”. W rozważaniach tych nie tylko w sposób bardzo powierzchowny odniesiono się do pozostałej części zarzutów zawartych w środku odwoławczym wniesionym przez obrońcę, ale i pominięto istotną część argumentacji zawartej w osobistej apelacji oskarżonego. Zrealizowanie obowiązków wynikających z treści art. 433 § 2 i art. 457 § 3 k.p.k., co wielokrotnie podkreślano w orzecnictwie, wymaga zaś „nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, lecz także rzetelnego ustosunkowania się do każdego z tych zarzutów oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach, argumentami, dlaczego uznano poszczególne zarzuty zawarte we wniesionym środku odwoławczym za zasadne bądź też za bezzasadne. Do naruszenia tych przepisów może dojść nie tylko wtedy, gdy sąd drugiej instancji pomija w swoich rozważaniach zarzuty zawarte w apelacji, lecz również wtedy, gdy analizuje je w sposób odbiegający od standardów kontroli instancyjnej lub wręcz ogranicza się do ogólnikowego stwierdzenia, że zarzut jest zasadny lub że jest niezasadny” (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 czerwca 2022 r., IV KK 717/21).

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący wykazał, że w przedmiotowej sprawie zaistniała podstawa kasacyjna z art. 523 § 1 k.p.k., w postaci rażącej obrazu prawa, która mogła mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, i w konsekwencji uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Na obecnym etapie procedowania zdecydowanie przedwczesne byłoby bowiem (o co wnosił obrońca) uchylanie wyroków obu sądów i przekazanie sprawy do ponownego

rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Przeprowadzając kolejny raz kontrolę apelacyjną, organ *ad quem* rzetelnie i wnikliwie przeanalizuje zarzuty i argumenty podniesione w środkach odwoławczych, uzupełniając – w niezbędnym zakresie – postępowanie dowodowe. Następnie wyda orzeczenie spełniające standard sprawiedliwości materialnej i proceduralnej, które – jeśli zaktualizuje się taka konieczność – uzasadni w sposób respektujący wszelkie wymagania proceduralne.

Kierując się powyższą argumentacją, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.